

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ॥

രാജേണാ ദശരഥസ്യ ചിന്താ വിലാപശ്ച തേന കൈകേയോ
ഭർത്സനം സാന്ത്വനം താദ്യശവരയാച്ഛ്യാതോ
വിനിവർതിതുമനുരോധകരണം ച

തതഃ ശ്രുത്വാ മഹാരാജഃ
കൈകേയോ ദാരുണം വചഃ |
ചിന്താമദിസമാപേദേ
മുഹൂർത്തം പ്രതാപ ച || 2.12.1 ||

കിം നു മേധ്യം ദിവാസ്വപ്ന -
ശ്ചിത്തമോഹോഽപി വാ മമ |
അനുഭൂതോപസർഗോ വാ
മനസോ വാപ്സുപദ്രവഃ || 2.12.2 ||

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ തദ് രാജാ
നാധ്യഗച്ഛത് തദാസുഖം |
പ്രതിലഭ്യ തതഃ സംജ്ഞാം
കൈകേയീവാക്യതാപിതഃ || 2.12.3 ||

വൃഥിതോ വിക്ലവശ്ചൈവ
വ്യാഘ്രീം ദൃഷ്ട്വാ യഥാ മൃഗഃ |

അസംവൃതായാമാസീനോ

ജഗത്യാം ദീർഘമുച്ഛസൻ || 2.12.4 ||

മണ്ഡലേ പന്നഗോ രുദ്ധോ

മന്ത്രൈരിവ മഹാവിഷഃ |

അഹോ ധിഗിതി സാമർഷോ

വാചമുക്ത്വാ നരാധിപഃ || 2.12.5 ||

മോഹമാപേദിവാൻ ഭൂയഃ

ശോകോപഹതചേതനഃ |

ചിരേണ തു നൃപഃ സംജ്ഞാതം

പ്രതിലഭ്യ സുദുഃഖിതഃ || 2.12.6 ||

കൈകേയീമബ്രവീത് ക്രുദ്ധോ

നിർദ്ദഹന്നിവ തേജസാ |

നൃശംസേ ദുഷ്ടചാരിത്രേ

കുലസ്യാസ്യ വിനാശിനി || 2.12.7 ||

കിം കൃതം തവ രാമേണ

പാപേ പാപം മയാപി വാ |

സദാ തേ ജനനീതുൽയാതം

വൃത്തിം വഹതി രാഘവഃ || 2.12.8 ||

തസ്യൈവം ത്വമനർഥായ

കിന്നിമിത്തമിഹോദ്യതാ |

ത്വം മയാഽത്ഥവിനാശായ

ഭവനം സ്വം നിവേശിതാ || 2.12.9 ||

അവിജ്ഞാനാന്നൃപസുതാ

വ്യാലാ തീക്ഷ്ണവിഷാ യഥാ |

ജീവലോകോ യദാ സർവോ
രാമസ്യാഹ ഗുണസ്തവം || 2.12.10 ||

അപരാധം കമുദ്രിശ്യ
ത്യക്ഷാമീഷ്ടമഹം സുതം |
കൗസൽയാം ച സുമിത്രാം ച
ത്യജേയമപി വാ ശ്രിയം || 2.12.11 ||

ജീവിതം ചാത്മനോ രാമം
ന ത്വേവ പിതൃവത്സലം |
പരാ ഭവതി മേ പ്രീതി -
ർദ്ദൃഷ്ട്വാ തനയമഗ്രജം || 2.12.12 ||

അപശ്യതസ്തു മേ രാമം
നഷ്ടം ഭവതി ചേതനം |
തിഷ്ഠേൽലോകോ വിനാ സൂര്യം
സന്ധ്യം വാ സലിലം വിനാ || 2.12.13 ||

ന തു രാമം വിനാ ദേഹേ
തിഷ്ഠേത്തു മമ ജീവിതം |
തദലം ത്യജ്യതാമേഷ
നിശ്ചയഃ പാപനിശ്ചയേ || 2.12.14 ||

അപി തേ ചരണൗ മുർധ്നാ
സ്വപൃശാമ്യേഷ പ്രസീദ മേ |
കിമർഥം ചിന്തിതം പാപേ
ത്വയാ പരമദാരുണം || 2.12.15 ||

അഥ ജിജ്ഞാസസേ മാം ത്വം
ഭരതസ്യ പ്രിയാപ്രിയേ |

അസ്തു യത്തത്ത്വയാ പൂർവം
 വ്യാഹൃതം രാഘവം പ്രതി || 2.12.16 ||

സ മേ ജ്യേഷ്ഠസുതഃ ശ്രീമാൻ
 ധർമജ്യേഷ്ഠ ഇതീവ മേ |
 തത് ത്വയാ പ്രിയവാദിൻയാ
 സേവാർഥം കഥിതം ഭവേത് || 2.12.17 ||

തച്ഛുത്വാ ശോകസന്തപ്താ
 സന്താപയസി മാം ഭൃശം |
 ആവിഷ്ടാസി ഗൃഹേ ശൂന്യേ
 സാ ത്വം പരവശം ഗതാ || 2.12.18 ||

ഇക്ഷ്വാകുണാം കുലേ ദേവി
 സമ്പ്രാപ്തഃ സുമഹാനയം |
 അനയോ നയസമ്പന്നേ
 യത്ര തേ വിക്യതാ മതിഃ || 2.12.19 ||

നഹി കിഞ്ചിദയുക്തം വാ
 വിപ്രിയം വാ പുരാ മമ |
 അകരോസ്ത്വം വിശാലാക്ഷി
 തേന ന ശ്രദ്ദധാമി തേ || 2.12.20 ||

നനു തേ രാഘവസ്തുൽയോ
 ഭരതേന മഹാത്മനാ |
 ബഹുശോ ഹി സ്ഥ്വ ബാലേ ത്വം
 കഥാഃ കഥയസേ മമ || 2.12.21 ||

തസ്യ ധർമാത്മനോ ദേവി
 വനേ വാസം യശസ്വിനഃ |

കഥം രോചയസേ ഭീരു
നവ വർഷാണി പഞ്ച ച || 2.12.22 ||

അത്യന്തസുകുമാരസ്യ
തസ്യ ധർമേ കൃതാത്മനഃ |
കഥം രോചയസേ വാസ -
മരൺയേ ഭൃശദാരുണേ || 2.12.23 ||

രോചയസ്യഭിരാമസ്യ
രാമസ്യ ശുഭലോചനേ |
തവ ശുശ്രൂഷമാണസ്യ
കിമർഥം വിപ്രവാസനം || 2.12.24 ||

രാമോ ഹി ഭരതാദ് ഭൂയ -
സ്തവ ശുശ്രൂഷതേ സദാ |
വിശേഷം ത്വയി തസ്മാത് തു
ഭരതസ്യ ന ലക്ഷയേ || 2.12.25 ||

ശുശ്രൂഷാം ഗൗരവം ചൈവ
പ്രമാണം വചനക്രിയാം |
കസ്തു ഭൂയസ്തരം കുർയാ -
ദന്യത്ര പുരുഷർഷഭാത് || 2.12.26 ||

ബഹുനാം സ്ത്രീസഹസ്രാണാം
ബഹുനാം ചോപജീവിനാം |
പരിവാദോഽപവാദോ വാ
രാഘവേ നോപപദ്യതേ || 2.12.27 ||

സാന്ത്വയൻ സർവഭൂതാനി
രാമഃ ശുദ്ധേന ചേതസാ |

ഗൃഹ്ണാതി മനുജവ്യാഘ്രഃ
പ്രിയൈർവിഷയവാസിനഃ || 2.12.28 ||

സത്യേന ലോകാഞ്ജയതി
ദ്വിജാൻ ദാനേന രാഘവഃ |
ഗുരുംഹരുശ്രേഷ്ഠയാ വീരോ
ധനുഷാ യുധി ശാത്രവാൻ || 2.12.29 ||

സത്യം ദാനം തപസ്ത്യാഗോ
മിത്രതാ ശൗചമാർജവം |
വിദ്യാ ച ഗുരുശുശ്രൂഷാ
ധ്രുവാൺയേതാനി രാഘവേ || 2.12.30 ||

തസ്മിന്നാർജവസമ്പന്നേ
ദേവി ദേവോപമേ കഥം |
പാപമാശംസസേ രാമേ
മഹർഷിസമതേജസി || 2.12.31 ||

ന സ്മരാമ്യപ്രിയം വാക്യം
ലോകസ്യ പ്രിയവാദിനഃ |
സ കഥം ത്വത്കൃതേ രാമം
വക്ഷ്യാമി പ്രിയമപ്രിയം || 2.12.32 ||

ക്ഷമാ യസ്മിംസ്തപസ്ത്യാഗഃ
സത്യം ധർമഃ കൃതജ്ഞതാ |
അപ്യഹിംസാ ച ഭൂതാനാം
തമൃതേ കാ ഗതിർമമ || 2.12.33 ||

മമ വൃദ്ധസ്യ കൈകേയി
ഗതാന്തസ്യ തപസ്വിനഃ |

ദീനം ലാലപ്യമാനസ്യ

കാരുണ്യം കർതുമർഹസി || 2.12.34 ||

പൃഥിവ്യാം സാഗരാന്തായാം

യത് കിഞ്ചിദധിഗമ്യതേ |

തത് സർവം തവ ദാസ്യാമി

മാ ച ത്വം മന്യുമാവിശ || 2.12.35 ||

അഞ്ജലിം കുർമി കൈകേയി

പാദൗ ചാപി സ്പൃശാമി തേ |

ശരണം ഭവ രാമസ്യ

മാധർമോ മാമിഹ സ്പൃശേത് || 2.12.36 ||

ഇതി ദുഃഖാഭിസന്തപ്തം

വിലപന്തമചേതനം |

ഘൂർണമാനം മഹാരാജം

ശോഭേന സമഭിപ്ലുതം || 2.12.37 ||

പാരം ശോകാർണവസ്യാശു

പ്രാർഥയന്തം പുനഃ പുനഃ |

പ്രത്യുവാചാഥ കൈകേയി

രൗദ്രാ രൗദ്രതരം വചഃ || 2.12.38 ||

യദി ദത്താ വരൗ രാജൻ

പുനഃ പ്രത്യനുതപ്യസേ |

ധാർമികത്വം കഥം വീര

പൃഥിവ്യാം കഥയിഷ്യസി || 2.12.39 ||

യദാ സമേതാ ബഹവ -

സ്ത്വയാ രാജർഷയഃ സഹ |

കഥയിഷ്യന്തി ധർമ്മജ്ഞ

തത്ര കിം പ്രതിവക്ഷ്യസി || 2.12.40 ||

യന്യാഃ പ്രസാദേ ജീവാമി

യാ ച മാമഭ്യുപാലയത് |

തന്യാഃ കൃതാ മയാ മിഥ്യാ

കൈകേയോ ഇതി വക്ഷ്യസി || 2.12.41 ||

കിൽബിഷം ത്വം നരേന്ദ്രാണാം

കരിഷ്യസി നരാധിപ |

യോ ദത്ത്വാ വരമദ്യൈവ

പുനരന്യോനി ഭാഷസേ || 2.12.42 ||

ശൈബ്യഃ ശ്രേണകപോതീയേ

സ്വമാംസം പക്ഷിണേ ദദൗ |

അലർകശ്ചക്ഷുഷീ ദത്ത്വാ

ജഗാമ ഗതിമുത്തമാം || 2.12.43 ||

സാഗരഃ സമയം കൃത്വാ

ന വേലാമതിവർത്തതേ |

സമയം മാനൃതം കാർഷീഃ

പൂർവവൃത്തമനുസ്മരൻ || 2.12.44 ||

സ ത്വം ധർമം പരിത്യജ്യ

രാമം രാജേന്ദ്രിഷിച്യ ച |

സഹ കൗസൽയയാ നിത്യം

രന്തുമിച്ഛസി ദുർമതേ || 2.12.45 ||

ഭവത്യാധർമോ ധർമോ വാ

സത്യം വാ യദി വാനൃതം |

യത്തുയാ സംശ്രുതം മഹ്യം
തസ്യ നാസ്തി വൃതിക്രമഃ || 2.12.46 ||

അഹം ഹി വിഷമദ്യൈവ
പീത്വാ ബഹു തവാഗ്രതഃ |
പശ്യതസ്തേ മരിഷ്യാമി
രാമോ യദ്യദിഷിച്യതേ || 2.12.47 ||

ഏകാഹമപി പശ്യേയം
യദ്യഹം രാമമാതരം |
അഞ്ജലിം പ്രതിഗൃഹ്ണന്തീം
ശ്രേയോ നനു മൃതിർമമ || 2.12.48 ||

ഭരതേനാത്മനാ ചാഹം
ശപേ തേ മനുജാധിപ |
യഥാ നാൻയേന തുഷ്യേയ -
മൃതേ രാമവിവാസനാത് || 2.12.49 ||

ഏതാവദുക്ത്വാ വചനം
കൈകേയീ വിരരാമ ഹ |
വിലപന്തം ച രാജാനം
ന പ്രതിവ്യാജഹാര സാ || 2.12.50 ||

ശ്രുത്വാ തു രാജാ കൈകേയോ
വാക്യം പരമശോഭനം |
രാമസ്യ ച വനേ വാസ -
മൈശ്വര്യം ഭരതസ്യ ച || 2.12.51 ||

നാഭ്യഭാഷത കൈകേയീം
മുഹൂർതം വ്യാകുലേന്ദ്രിയഃ |

പ്രേക്ഷതാനിമിഷോ ദേവീം
പ്രിയാമപ്രിയവാദിനീം || 2.12.52 ||

താം ഹി വജ്രസമാം വാച -
മാകർണ്യ ഹൃദയാപ്രിയാം |
ദുഃഖശോകമയീം ശ്രുത്വാ
രാജാ ന സുഖിതോഭവത് || 2.12.53 ||

സ ദേവ്യാ വ്യവസായം ച
ഘോരം ച ശപഥം കൃതം |
ധ്യാത്വാ രാമേതി നിഃശ്വസ്യ
ച്ഛിന്നസ്തരുരിവാപതത് || 2.12.54 ||

നഷ്ടചിത്തോ യഥോന്മത്തോ
വിപരീതോ യമാതുരഃ |
ഹൃതതേജോ യഥാ സർവ്വപോ
ബഭൂവ ജഗതീപതിഃ || 2.12.55 ||

ദീനയാത്മരയാ വാചാ
ഇതി ഹോവാച കൈകയീം |
അനർഥമിമമർഥാഭം
കേന ത്രമുപദേശിതാ || 2.12.56 ||

ഭൂതോപഹതചിത്തേവ
ബ്രൂവന്തീ മാം ന ലജ്ജസേ |
ശീലവ്യസനമേതത് തേ
നാഭിജാനാമൃഹം പുരാ || 2.12.57 ||

ബാലായാസ്തത് ത്വിദാനീം തേ
ലക്ഷയേ വിപരീതവത് |

കുതോ വാ തേ ഭയം ജാതം
യാ ത്വമേവംവിധം വരം || 2.12.58 ||

രാഷ്ട്രേ ഭരതമാസീനം
വൃണീഷേ രാഘവം വനേ |
വിരമൈതേന ഭാവേന
ത്വമേതേനാനൃതേന ച || 2.12.59 ||

യദി ഭർതുഃ പ്രിയം കാർയം
ലോകസ്യ ഭരതസ്യ ച |
നൃശംസേ പാപസങ്കൽപേ
ക്ഷുദ്രേ ദുഷ്കൃതകാരിണി || 2.12.60 ||

കിം നു ദുഃഖമലീകം വാ
മയി രാമേ ച പശ്യസി |
ന കഥഞ്ചിദ്യതേ രാമാദ്
ഭരതോ രാജ്യമാവസേത് || 2.12.61 ||

രാമാദപി ഹി തം മന്യേ
ധർമതോ ബലവത്തരം |
കഥം ദ്രക്ഷ്യാമി രാമസ്യ
വനം ഗച്ഛേതി ഭാഷിതേ || 2.12.62 ||

മുഖവർണം വിവർണം തു
യഥൈവേനുമുപപ്ലുതം |
താം തു മേ സുകൃതാം ബുദ്ധിം
സുഹൃദ്ഭിഃ സഹ നിശ്ചിതാം || 2.12.63 ||

കഥം ദ്രക്ഷ്യാമ്യപാവൃത്താം
പരൈരിവ ഹതാം ചമും |

കിം മാം വക്ഷ്യന്തി രാജാനോ
നാനാദിഗ്ഭ്യഃ സമാഗതാഃ || 2.12.64 ||

ബാലോ ബതായമൈക്ഷ്യാക -
ശ്ചിരം രാജ്യമകാരയത് |
യദാ ഹി ബഹവോ വൃദ്ധാ
ഗുണവന്തോ ബഹുശ്രുതാഃ || 2.12.65 ||

പരിപ്രക്ഷ്യന്തി കാകുത്സ്മം
വക്ഷ്യാമീഹ കഥം തദാ |
കൈകേയോ ക്ലിശ്യമാനേന
പുത്രഃ പ്രവാജിതോ മയാ || 2.12.66 ||

യദി സത്യം ബ്രവീമ്യേതത്
തദസത്യം ഭവിഷ്യതി |
കിം മാം വക്ഷ്യതി കൗസൽയാ
രാഘവേ വനമാസ്ഥിതേ || 2.12.67 ||

കിം ചൈനാം പ്രതിവക്ഷ്യാമി
കൃത്യാ വിപ്രിയമീദൃശം |
യദാ യദാ ച കൗസൽയാ
ദാസീവ ച സഖീവ ച || 2.12.68 ||

ഭാർയാവദ് ഭഗിനീവചു
മാതൃവച്ഛോപതിഷ്ഠതി |
സതതം പ്രിയകാമാ മേ
പ്രിയപുത്രോ പ്രിയംവദാ || 2.12.69 ||

ന മയാ സത്കൃതാ ദേവീ
സത്കാരാർഹാ കൃതേ തവ |

ഇദാനീം തത്തപതി മാം
യൻമയാ സുകൃതം ത്വയി || 2.12.70 ||

അപഥ്യവൃഞ്ജനോപേതം
ഭുക്തമന്നമിവാതുരം |
വിപ്രകാരം ച രാമസ്യ
സമ്പ്രയാണം വനസ്യ ച || 2.12.71 ||

സുമിത്രാ പ്രേക്ഷ്യ വൈ ഭീതാ
കഥം മേ വിശ്വസിഷ്യതി |
കൃപണം ബത വൈദേഹീ
ശ്രോഷ്യതി ദ്വയമപ്രിയം || 2.12.72 ||

മാം ച പഞ്ചത്വമാപന്നം
രാമം ച വനമാശ്രിതം |
വൈദേഹീ ബത മേ പ്രാണാൻ
ശോചന്തീ ക്ഷപയിഷ്യതി || 2.12.73 ||

ഹീനാ ഹിമവതഃ പാർശ്വേ
കിന്നരേണേവ കിന്നരീ |
നഹി രാമമഹം ദൃഷ്ട്വാ
പ്രവസന്തം മഹാവനേ || 2.12.74 ||

ചിരം ജീവിതമാശംസേ
രുദന്തീം ചാപി മൈഥിലീം |
സാ നൂനം വിധവാ രാജ്യം
സപുത്രാ കാരയിഷ്യസി || 2.12.75 ||

സതീം ത്വാമഹമത്യന്തം
വ്യവസ്യാമ്യസതീം സതീം |

രൂപിണീം വിഷസംയുക്താം
പീത്വേവ മദിരാം നരഃ || 2.12.76 ||

അന്യതൈർബത മാം സാനൈഃ
സാന്ത്യയന്തീ സ്മ ഭാഷസേ |
ഗീതശബ്ദേന സംരൂഡ്യാ
ലുബ്ധോ മൃഗമിവാവധീഃ || 2.12.77 ||

അനാർയ ഇതി മാമാർയാഃ
പുത്രവിക്രായകം ധ്രുവം |
വികരിഷ്യന്തി രഥ്യാസു
സുരാപം ബ്രാഹ്മണം യഥാ || 2.12.78 ||

അഹോ ദുഃഖമഹോ കൃച്ഛം
യത്ര വാചഃ ക്ഷമേ തവ |
ദുഃഖമേവംവിധം പ്രാപ്തം
പുരാ കൃതമിവാശുഭം || 2.12.79 ||

ചിരം ഖലു മയാ പാപേ
ത്വം പാപേനാഭിരക്ഷിതാ |
അജ്ഞാനാദുപസമ്പന്നാ
രജ്ജുരുദ്ബന്ധനീ യഥാ || 2.12.80 ||

രഥമാണസ്ത്വയാ സാർധം
മൃത്യും ത്വാം നാഭിലക്ഷയേ |
ബാലോ രഹസി ഹസ്തേന
കൃഷ്ണസർപമിവാസ്പൃശം || 2.12.81 ||

തം തു മാം ജീവലോകോഽയം
നൂനമാക്രോഷ്ടുമർഹതി |

മയാ ഹൃപിതുകഃ പുത്രഃ
സ മഹാത്മാ ദുരാത്മനാ || 2.12.82 ||

ബാലിശോ ബത കാമാത്മാ
രാജാ ദശരഥോ ഭൃശം |
സ്ത്രീകൃതേ യഃ പ്രിയം പുത്രം
വനം പ്രസ്ഥാപയിഷ്യതി || 2.12.83 ||

വേദൈശ്ച ബ്രഹ്മചര്യൈശ്ച
ഗുരുഭിശ്ചോപകർശിതഃ |
ഭോഗകാലേ മഹത്കൃഷ്ണം
പുനരേവ പ്രപത്സ്യതേ || 2.12.84 ||

നാലം ദ്വിതീയം വചനം
പുത്രോ മാം പ്രതിഭാഷിതും |
സ വനം പ്രവഞ്ജേതുകൃതോ
ബാഹ്വമിത്യേവ വക്ഷ്യതി || 2.12.85 ||

യദി മേ രാഘവഃ കുർയാദ്
വനം ഗച്ഛേതി ചോദിതഃ |
പ്രതികൂലം പ്രിയം മേ സ്യാ -
ന്ന തു വത്സഃ കരിഷ്യതി || 2.12.86 ||

രാഘവേ ഹി വനം പ്രാപ്തേ
സർവലോകസ്യ ധിക്കൃതം |
മൃത്യുരക്ഷമണീയം മാം
നയിഷ്യതി യമക്ഷയം || 2.12.87 ||

മൃതേ മയി ഗതേ രാമേ
വനം മനുജപുംഗവേ |

ഇഷ്ടേ മമ ജനേ ശേഷേ

കിം പാപം പ്രതിപത്ത്യസേ || 2.12.88 ||

കൗസൽയാ മാം ച രാമം ച

പുത്രൗ ച യദി ഹാസ്യതി |

ദുഃഖാൻയസഹതീ ദേവീ

മാമേവാനുഗമിഷ്യതി || 2.12.89 ||

കൗസൽയാം ച സുമിത്രാം ച

മാം ച പുത്രൈസ്ത്രിഭിഃ സഹ |

പ്രക്ഷിപ്യ നരകേ സാ ത്വം

കൈകേയി സുഖിതാ ഭവ || 2.12.90 ||

മയാ രാമേണ ച തൃക്തം

ശാശ്വതം സത്കൃതം ഗുണൈഃ |

ഇക്ഷ്വാകുകുലമക്ഷോഭ്യ -

മാകുലം പാലയിഷ്യസി || 2.12.91 ||

പ്രിയം ചേദ് ഭരതസ്യേതദ്

രാമപ്രവാജനം ഭവേത് |

മാ സ്ഥ മേ ഭരതഃ കാർഷീത്

പ്രേതകൃത്യം ഗതായുഷഃ || 2.12.92 ||

മൃതേ മയി ഗതേ രാമേ

വനം പുരുഷപുംഗവേ |

സേദാനീം വിധവാ രാജ്യം

സപുത്രാ കാരയിഷ്യസി || 2.12.93 ||

ത്വം രാജപുത്രി ദൈവേന

ന്യവസോ മമ വേശ്മനി |

അകീർതിശ്ചാതുലാ ലോകേ
 ധ്രുവഃ പരിഭവശ്ച മേ |
 സർവഭൂതേഷു ചാവജ്ഞാ
 യഥാ പാപകൃതസ്തഥാ || 2.12.94 ||

കഥം രഥൈർവിഭൂർയാത്യാ
 ഗജാശ്ചൈശ്ച മുഹൂർമുഹൂഃ |
 പദ്ഭ്യാം രാമോ മഹാരൺയേ
 വത്സോ മേ വിചരിഷ്യതി || 2.12.95 ||

യസ്യ ചാഹാരസമയേ
 സുഭാഃ കൂണ്ഡലധാരിണഃ |
 അഹമ്പൂർവാഃ പചന്തി സ്ഥ
 പ്രസന്നാഃ പാനഭോജനം || 2.12.96 ||

സ കഥം നു കഷായാണി
 തിക്താനി കടുകാനി ച |
 ഭക്ഷയൻ വന്യമാഹാരം
 സുതോ മേ വർതയിഷ്യതി || 2.12.97 ||

മഹാർഹവസ്ത്രസംബദ്ധോ
 ഭൂത്യാ ചിരസുഖോചിതഃ |
 കാഷായപരിധാനസ്തു
 കഥം രാമോ ഭവിഷ്യതി || 2.12.98 ||

കന്ധ്യേദം ദാരുണം വാക്യ -
 മേവംവിധമപീരിതം |
 രാമസ്യാരൺയഗമനം
 ഭരതസ്യാഭിഷേചനം || 2.12.99 ||

ധിഗസ്തു യോഷിതോ നാമ
 ശഠാഃ സ്വാർഥപരായണാഃ |
 ന ബ്രവീമി സ്ത്രിയഃ സർവാ
 ഭരതസ്യേവ മാതരം || 2.12.100 ||

അനർഥഭാവേർഥപരേ നൃശംസേ
 മമാനുതാപായ നിവേശിതാസി |
 കിമപ്രിയം പശ്യസി മന്നിമിത്തം
 ഹിതാനുകാരിൺയഥവാപി രാമേ || 2.12.101 ||

പരിത്യജേയുഃ പിതരോഽപി പുത്രാൻ
 ഭാര്യാഃ പതീംശ്ചാപി കൃതാനുരാഗാഃ |
 കൃത്സ്നം ഹി സർവം കുപിതം ജഗത് സ്യാദ്
 ദൃഷ്ട്വൈവ രാമം വ്യസനേ നിമഗ്നം || 2.12.102 ||

അഹം പുനർഭവകുമാരരൂപ -
 മലങ്കൃതം തം സുതമാവ്രജന്തം |
 നന്ദാമി പശ്യന്നിവ ദർശനേന
 ഭവാമി ദൃഷ്ട്വൈവ പുനര്യുവേവ || 2.12.103 ||

വിനാ ഹി സൂര്യേണ ഭവേത് പ്രവൃത്തി -
 രവർഷതാ വജ്രധരേണ വാപി |
 രാമം തു ഗച്ഛന്തമിതഃ സമീക്ഷ്യ
 ജീവേന കശ്ചിത്തിതി ചേതനാ മേ || 2.12.104 ||

വിനാശകാമാമഹിതാമമിത്രാം
 ആവാസയം മൃത്യുമിവാത്മനസ്ത്വാം |
 ചിരം ബതാങ്കേന ധൃതാസി സർപീ
 മഹാവിഷാ തേന ഹതോഽസ്മി മോഹാത് || 2.12.105 ||

മയാ ച രാമേണ സലക്ഷ്മണേന

പ്രശാസ്തു ഹീനോ ഭരതസ്തുയാ സഹ |

പുരം ച രാഷ്ട്രം ച നിഹത്യ ബാന്ധവാൻ

മമാഹിതാനാം ച ഭവാഭിഹർഷിണീ || 2.12.106 ||

നൃശംസവൃത്തേ വ്യസനപ്രഹാരിണി

പ്രസഹ്യ വാക്യം യദിഹാഭ്യ ഭാഷസേ |

ന നാമ തേ തേന മുഖാത് പതന്ത്യധോ

വിശീര്യമാണാ ദശനാഃ സഹസ്രധാ || 2.12.107 ||

ന കിഞ്ചിദാഹാഹിതമപ്രിയം വചോ

ന വേത്തി രാമഃ പരുഷാണി ഭാഷിതും |

കഥം തു രാമേ ഹൃദിരാമവാദിനി

ബ്രവീഷി ദോഷാൻ ഗുണനിത്യസമ്മതേ || 2.12.108 ||

പ്രതാമ്യ വാ പ്രജ്വല വാ പ്രണശ്യ വാ

സഹസ്രശോ വാ സ്ഫുടിതാം മഹീം വ്രജ |

ന തേ കരിഷ്യാമി വചഃ സുദാരുണം

മമാഹിതം കേകയരാജപാംസനേ || 2.12.109 ||

ക്ഷുരോപമാം നിത്യമസത്പ്രിയംവദാം

പ്രദുഷ്ടഭാവാം സ്വകുലോപഘാതിനീം |

ന ജീവിതും ത്വാം വിഷഹേമനോരമാം

ദിധക്ഷമാണാം ഹൃദയം സബന്ധനം || 2.12.110 ||

ന ജീവിതം മേ്സ്തി കുതഃ പുനഃ സുഖം

വിനാത്മജേനാത്മവതാം കൂതോ രതിഃ |

മമാഹിതം ദേവി ന കർതുമർഹസി

സ്വപൃശാമി പാദാവപി തേ പ്രസീദ മേ || 2.12.111 ||

സ ഭൂമിപാലോ വിലപന്നനാഥവത്

സ്ത്രീയാ ഗൃഹീതോ ഹൃദയേതിമാത്രയാ |

പപാത ദേവ്യാശ്ചരണൗ പ്രസാരിതാ -

വുഭാവസമ്പ്രാപ്യ യഥാർത്ഥരസ്തഥാ || 2.12.112 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ||